

Kenmerk: 172490/ 172498

Aan het algemeen bestuur

Datum: 15 mei 2024

Anti-afhaakregeling 2024

Voorstel

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, 'Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet' per 1 januari 2024.

0. Korte samenvatting

Wanneer bedrijven deels of volledig zelf (voor-)zuiveren noemen we dit afhaken. Dit afhaken kan ongunstig zijn voor de financiële en technische doelmatigheid van de zuivering. Hiervoor is een anti-afhaakregeling opgesteld. De anti-afhaakregeling is een instrument om te voorkomen dat bedrijven met gunstig afvalwater voor de rwzi afhaken door zelf te gaan zuiveren. Dit instrument voorziet in een stimulering om bedrijven aangehaakt te houden op de rwzi. Om ervoor te zorgen dat we over een robuuste en houdbare regeling beschikken is een nieuwe regeling noodzakelijk. Vanuit de Unie van Waterschappen is een modelregeling gemaakt met een bijbehorende toelichting. Alle waterschappen zijn gevraagd deze regeling één op één vast te stellen. De anti-afhaak regeling wordt hiermee niet meer als staatsteun voor bedrijven aangemerkt.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Door de Unie van Waterschappen is een modelverordening opgesteld voor de anti-afhaak regeling 2024. De regeling is een marktconforme toepassing die juridisch onderbouwd is. De anti-afhaak regeling wordt in deze verordening niet meer als staatsteun voor bedrijven aangemerkt. Dit is wenselijk omdat tot dusver de regelingen steeds tijdelijk waren en er een risico bestond dat deze als staatsteun zouden worden aangemerkt. De regeling, waaraan lang is gewerkt, die nu ter besluitvorming voorligt, voorziet hierin.

1.2. Beleidscontext/Historie

De anti-afhaakregeling is een financieel instrument waarmee bedrijven met gunstig afvalwater die overwegen zelf te zuiveren gestimuleerd kunnen worden dat niet te doen. Dit is gewenst als dit, zogenaamde afhaken, nadelige financiële en/of technologische heeft op de rioolwaterzuivering.

Anti-afhaak regeling

Subsidie overeenkomst tussen bedrijf en Waterschap De Dommel die bijdraagt aan financiële en technische doelmatigheid, waaronder duurzaamheid.

- **Emissievermindering en waterkringloopsluiting:** De regeling moedigt bedrijven aan om emissies naar oppervlaktewateren te verminderen en waterkringlopen in bedrijfsprocessen te sluiten, wat bijdraagt aan het voldoen aan Kader Richtlijn Water (KRW).
- **Optimaal gebruik van infrastructuur:** De regeling faciliteert een optimaal economisch gebruik van persleidingen, rioolgemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- **Toekomstig afvalwateraanbod:** Het geeft inzicht in de ontwikkeling van het afvalwateraanbod op de middellange termijn, zowel qua waterkwantiteit als qua vervuilingniveau. Dit inzicht is cruciaal voor een duurzame bedrijfsvoering van rioolwaterzuiveringsinstallaties.
- **Voorkomen van kapitaalvernietiging:** De regeling voorkomt kapitaalvernietiging en draagt bij aan het beheersen van tarieven. Dit is gunstig voor belastingplichtigen die verbonden zijn aan het zuivering technische werk van het waterschap, waaronder huishoudens en bedrijven.

Beleid voor af- en aanhaken grote lozers is op 18 februari 2004 vastgesteld. Door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu werd hiervoor een circulaire uitgegeven waarin de Europese Commissie (EC) haar besluit van 16 oktober 2013, kenmerk C(2013) 6628, goedkeuring voor 10 jaar verleende voor de anti-afhaakregeling waterschappen. De waterschappen handelden naar de voorwaarden opgenomen in deze circulaire om mogelijke strijd met de Europese regels inzake staatsteun te voorkomen. De Europese Commissie heeft aangegeven dit besluit niet te willen verlengen.

Om die reden is door de Unie van Waterschappen gewerkt aan een robuuste en houdbare regeling die voldoet aan de Europese regels voor staatsteun.

Er zijn twee bedrijven die een subsidie-overeenkomst hadden met Waterschap De Dommel die in 2022 zijn geëindigd, respectievelijk 30 juni 2022 en 31 december 2022. De eindafrekening is in 2023 afgehandeld. Het anti-afhaak beleid dat hierop van toepassing was wordt met de invoering van het nieuwe beleid ingetrokken omdat dit niet meer van toepassing is. Om voorbereid te zijn op nieuwe aanvragen wordt voorgesteld de nieuwe regeling vast te stellen.

2. Doel/meetbaar effect

Anti-afhaak subsidie is een instrument dat in het leven is geroepen om het afhaken van industriële lozers uit financiële overwegingen te voorkomen. Dit om tariefstijging voor gebonden lozers ten gevolge van afhaken van industriële lozers tegen te gaan en/of negatieve effecten op het zuiveringsproces. Deze zuiveringskosten stijgen namelijk omdat na afhaken de kosten over minder vervuilingseenheden worden omgeslagen. Het draagt bij aan het programmadoel schoon water.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

3.1.1 *Anti-afhaaksubsidie is primair bedoeld om te voorkomen dat bedrijven afhaken vanuit financiële overwegingen.*

Bedrijven overwegen soms zelf te gaan zuiveren om de kosten van de zuiveringsheffing omlaag te brengen. Dit doen bedrijven door deels voor te zuiveren (indirecte lozing blijft) of door volledig te zuiveren (lozing op de gemeentelijke riolering om te zetten in een directe lozing op oppervlaktewater). Een bedrijf kan echter ook vanuit het oogpunt van maatschappelijk verantwoord ondernemen of duurzaamheid voor een eigen waterzuivering kiezen. Bijvoorbeeld vanuit het idee van kringloopsluiting op bedrijfsniveau.

Het deels of volledig voorzuiveren noemen we afhaken.

Er zijn vanuit het waterschap een tweetal risico's te benoemen voor het afhaken van bedrijven van een rwzi.

De bestaande rwzi's zijn ontworpen op het behandelen van het ongezuiverde afvalwater van deze kleine en grote lozers. Wanneer een grote lozer stopt met het afvoeren van afvalwater naar de rwzi's kan dit grote gevolgen hebben voor het functioneren van de rwzi.

Daarnaast kan verminderde afvoer van afvalwater leiden tot vermindering van de variabele zuiveringskosten bij een rwzi. Gevolg hiervan is dat het tarief van de zuiveringsheffing stijgt. Het tarief wordt immers berekend door de begrote kosten te delen door het begrote aantal vervuilingseenheden.

Ook te behalen duurzaamheidswinst of milieudoelstellingen kunnen een afweging zijn om bedrijven aangehaakt te houden op de rwzi.

Om die reden kunnen anti-afhaaksubsidies worden verstrekt als een kortingspercentage op de vastgestelde zuiveringsheffing.

3.1.2 *Verstreken van 'anti-afhaak'-subsidie is in lijn met het beleid van Waterschap De Dommel.*

Verstreking van deze subsidie past in het beleid van De Dommel om waardevol afvalwater van een significante lozing te behouden en daarmee de zuiveringscapaciteit van de rioolwaterzuivering optimaal in te zetten.

3.1.3 *Een bedrijf komt alleen voor subsidie in aanmerking wanneer zij aantoont dat zij beschikt over een reëel alternatief voor de zuivering van zijn afvalwater door het waterschap.*

De regeling voorziet erin dat het bedrijf moet aantonen dat zij haar afvalwater tegen lagere kosten per vervuilingseenheid kan laten (voor)zuiveren dan tegen het tarief van de zuiveringsheffing van het waterschap. Het bedrijf onderbouwt dit met een offerte(-s) en/of een (onafhankelijke) onderbouwing van de bedrijfsspecifieke én overige kosten van het zelf (voor)zuiveren. Daarbij geldt als onderbouwing de validatie van de eigen kosten van de rwzi van het waterschap en/of de validatie van het ingevulde rekenformat dat in opdracht van de Unie van Waterschappen voor dit doel is opgesteld.

Ook dient het bedrijf een beschrijving te geven van de omvang van de risico's van het zelf(voor)zuiveren voor de bedrijfscontinuïteit en de maatregelen die nodig zijn om deze risico's zoveel mogelijk te beheersen. Op basis van deze informatie zal het waterschap bij de

bepaling van de hoogte van de subsidie tevens rekening houden met de waarde voor het bedrijf dat zij wordt ontzorgd van de zuiveringstaken, doordat zij haar afvalwater met een grote mate van continuïteit op de rioolzuiveringsinstallatie van het waterschap kan lozen.

3.1.4 De subsidie wordt beperkt tot een percentage van de zuiveringsheffing dat noodzakelijk is om het zelf (voor)zuiveren door het bedrijf te voorkomen.

Wat de strikt noodzakelijke hoogte van de subsidie is, is afhankelijk van de specifieke situatie en de uitgangsposities van enerzijds het bedrijf en anderzijds het waterschap. Daarover dienen het waterschap en het bedrijf als redelijk handelende marktpartijen overeenstemming te bereiken. Daarbij geldt in ieder geval dat de subsidie nooit hoger mag zijn dan:

- de kosten die het bedrijf zou besparen wanneer het bedrijf het afvalwater zelf zou (voor)zuiveren;
- het verschil tussen het normale tarief van de zuiveringsheffing en de marginale kosten van het zuivering technische werk van het waterschap.

De hoogte van de subsidie dient voor elk jaar, waarvoor de subsidie is verleend, aan de gestelde voorwaarden te voldoen en er vindt jaarlijks controle plaats vóórdat betaling plaatsvindt. De looptijd van de subsidie is in beginsel beperkt tot maximaal vijf jaar, waarna een nieuwe aanvraag kan worden gedaan.

Het AB van Waterschap De Dommel stelt de regeling vast. De toekenning van de subsidie aan individuele bedrijven naar aanleiding van ingediende aanvragen en de daaraan gekoppelde uitvoeringsovereenkomsten wordt door het dagelijks bestuur afgehandeld.

3.2. Risico's

3.2.1 Impact op klimaatdoelstellingen

Door andere (milieu)verplichtingen van het bedrijf (zoals energiebesparingsplicht of beperken waterverbruik) zou de samenstelling van het aangeboden afvalwater in de loop van het contract kunnen wijzigen. Hierdoor kunnen de gunstige omstandigheden die dit industrieel afvalwater in een rioolwaterzuivering creëert met bijvoorbeeld de mogelijkheden op het terugwinnen van grondstoffen en energie, afnemen of zelfs verdwijnen. Om die reden worden per bedrijf specifieke contractuele afspraken gemaakt voor een periode van maximaal 5 jaar die toezien op deze omstandigheden met het doel om deze te behouden. Door het voeren van relatiebeheer blijft het waterschap op de hoogte van de plannen en ontwikkelingen bij de betreffende bedrijven. Zo wordt voorkomen dat de bedoelde gunstige omstandigheden wegvallen en zal het waterschap in ieder geval tijdig kunnen anticiperen.

3.2.2 Mogelijk staatssteun met negatieve aandacht

In het verleden heeft de EC geoordeeld dat bij een eerdere versie van de 'anti-afhaak'-regeling wel sprake was van staatssteun. Om die reden is het uitgebreide onderzoek gedaan door externe adviseurs in opdracht van de Unie. Echter, wanneer een derde dit zou voorleggen aan de EC dan is niet zeker of de EC nu tot een ander oordeel komt. De kans op klachten over de voortzetting van de regeling en mogelijke voorlegging van klachten aan de EC is zeer beperkt als alle waterschappen de regeling op dezelfde wijze toepassen en gebruik maken van de Modelregeling. Indien toch een klachtenprocedure gestart zou worden kan dit mogelijk negatief afstralen op Waterschap De Dommel. Houthoff heeft een uitgebreide juridische motivatie (zie ook Handleiding, bijlage 3) gegeven waarom door

toepassing van de Modelregeling en de juiste uitvoering het onwaarschijnlijk is dat zich dit zal voordoen.

3.2.3 Mogelijk staatssteun met terugvordering

Daarnaast geldt dat als de EC op basis van een klachtenprocedure alsnog zou concluderen dat de regeling aspecten van ongeoorloofde staatssteun bevat, dan moeten de betreffende subsidies worden teruggevorderd. Het financiële risico bij een eventuele terugvordering ligt bij de subsidie-ontvangers. Wanneer de regeling op een juiste manier wordt toegepast is het niet aannemelijk dat deze risico's zich daadwerkelijk voor gaan doen (zie bijlage 3).

4. Financiën

De gesprekken met de bedrijven in hoeverre de bedrijven realistische plannen hebben voor het zelf (voor)zuiveren van hun afvalwater en of zij met deze bedrijfsvoering in aanmerking komen voor de anti-afhaak regeling vinden continue plaats.

De subsidie werd jaarlijks in de beleidsbegroting opgenomen. Aan deze bedrijven werd jaarlijks tussen de € 200.000 en € 250.000,- aan subsidie uitgekeerd. Voor de Beleidsbegroting 2024 zijn geen middelen opgenomen omdat de gesprekken met de bedrijven nog niet hebben plaatsgevonden. We nemen dit mee in de Voorjaarsnota die in juli 2024 in het AB behandeld wordt voor de Beleidsbegroting 2025 (AB november 2024).

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

Als de gesprekken leiden tot afspraken met bedrijven worden deze contractueel vastgelegd conform de voorwaarden opgenomen in de Algemene Subsidieverordening (ASV). Dagelijks bestuur is hiervoor verantwoordelijk.

5.2 Externe communicatie:

Met de vaststelling van de anti-afhaak regeling 2024 wordt het beleid voor af- en aanhaken grote lozers d.d. 18 februari 2004 ingetrokken.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:

Voor de regeling wordt een periode van vijf jaar afgesproken. In de jaarrekening vindt jaarlijks de verantwoording plaats.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

- Bijlage 1:*** Ledenbrief UvW d.d. 6 oktober 2023, Voortzetting anti-afhaakregeling met marktconformiteitstoets,
- Bijlage 2:*** Anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, 'Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet'.
- Bijlage 3:*** Handleiding marktconforme toepassing bevoegdheid tot subsidieverlening, Houthoff.

Besluit

Anti-afhaak regeling 2024

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. Vaststellen van de anti-afhaak regeling 2024 Waterschap De Dommel, 'Regeling van Waterschap De Dommel voor de marktconforme toepassing van de bevoegdheid tot subsidieverlening ex artikel 122d, vijfde lid, aanhef en onder b, Waterschapswet'.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 mei 2024

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris